

2009-03-03

Minnesanteckningar stormöte Hållbara bygder, Hävla 28 och 29 januari 2009-01-30

Deltagare: Ingemar Karlsson och Lisbet Klint, Adelövs Framtidsgrupp, Karin Sahlström, Hållbara Blädinge (Blädinge hembygdsförening och Naturskyddsföreningen i Alvesta), Roger Silfver, Boets Byalag, Ödeshög, Sven Joelsson och Anette Frej-Jennersjö, Bråbygdens intresseförening, Marcelle Johansson, Björn Johansson, Hultabygdens Kretsloppsförening, Lelle Carlsson, Hävlas samlade föreningar, Bertil Degerlund, Mona Hjelm och Kerstin Engström, Råneälvdals miljögrupp, Gunnarsbyn, Holger Andersson, Stora Mellby intresseförening med omnejd, Anitha Barrsäter och Jan Forsmark, Svartådalens bygdeutveckling och Sättra Brunn, Calle Höglund, Trönöbygden, Bertil Jakobson, Tåsjödalen LRF-avdelning Tåsjö, Carl-Axel Åsell, Vännäs Landbygdsråd, Kristian Olsson, Orsa Byaråd och Lima-Transtrands HS, Jörgen Andersson, Fjällbete, Olov Fahlander, "Interrimstyrelse" Transition Towns, Nanny-Maja Anderback, författare, inspiratör, Elinor Carlbrand, Sol, SLU, Nigel Wells, Transition Towns, Järna, Karin Wenström, informatör, Hela Sverige ska leva, Pia Sjögren, journalist, Pia Sjögren AB, Uno Lundback, Hela Sverige ska leva, Marie Byström, Naptek, SLU, Thomas Norrby, Sol, SLU, Anders Tivell, Sol, SLU, Johanna Björklund, Cul, SLU, Hillevi Helmfrid, Hållbar utveckling – Process & Perspektiv, Ylva Grudd, Naturskyddsföreningen, Cicci Andersson, Hela Sverige ska leva, Inga Rundström, Hela Sverige ska leva.

Uno Lundback hälsade välkommen och inledde mötet. Lelle Carlsson som bjudit in till att hålla mötet i Hävla hälsade oss också välkomna och berättade om Hävla. Vi gör en presentationsrunda varefter Hillevi Helmfrid presenterar dagens program.

1. Visionsarbete

Därefter inledde Hillevi en visionsövning se bilaga 1.

Detta kom upp som lappar på väggen:

Kärleken är livet – Livet är kärleken

Systemsyn

Livsinnehåll

Helheter

Det goda livet lokalt i en jämställd och demokratisk värld

Samtal & möten är viktigast

Tidsperspektivet förändras, år månader och dagar istället för sekunder och minuter

HQ = Helhets Quota Bedömning av varje situation: människa och naturen

Ökad kontakt med grannar – större gemenskap (Bland oss äldre som bor kvar) (tätortsnära landsbygd)

Det allra mesta vi behöver kan lokalsamhället förse oss med

Självförsörjning och stor bygemenskap

Tid för: samvaro, reflektion kvalité

Mindre avskurna

Mer tid för varandra – samhörighet

Blåbyxa med väderbitet ansikte och en sund själ i en sund kropp

GEMENSKAP

Stor mellanmänsklig kärlek är största vinsten!

Livskvalité istället för livskvantitet!

Glädje

Vi tjänar inte pengar på pengar

Livet fick mer färg

Vi har fler mötesplatser jobbar nära, har färre ägodelar, flexibelt boende

Mer tid till eftertanke, dialog, fysiska göromål, umgänge gör livet "längre"

Viktigare att vara än att ha

Av var och en efter förmåga – Åt var och en efter behov

Färre resor till tätorten – Fullsatt buss in till stan (bara en bil som används i nödfall)

9 2 5 LIV – 24 1 7 (Idag, 9 till 5 sedan liv – sedan dygnet runt, sju-dagar- i -veckan –liv.)

Vi bemöter varandra med respekt och tolerans. Vi tar tag i alla konflikter innan de växer sig stora.

Konst – Musik "Ålders spridning"

Barnens behov är i centrum och uppfylls med råge

Lyckliga barn

Rikedom på tid

6 tim arbetsdag

Arbetar som 67-åring på byns "samförening" – lanthandel

80 % arbete (Vi arbetar 80 % av nuvarande arbetstid.)

DEMOKRATI

Vi agerar fullständigt medvetet

En värld bygd på empati, gemenskap, nyfikenhet

Vi går samman igen

Återta lokalsamhället

Beslut fattas där alla berörda får säga sitt

Underifrån perspektiv

Lokal beslut – Lokal makt

Förståelse

NÄRSAMHÄLLE

Glesare städer med gröna ytor

Lägre ekonomisk nivå

Liv utan bil

Vi arbetar med lite av varje "som 2009"

Enkel efterfrågestyrd kollektivtrafik med spontana hållplatser!

EKOTURISM

Aktiva småsamhällen – byggstenar i storsamhället solidaritet Holon

Enklare kosthållning lokalt producerat (färre köpekakor)

NÄRMARE MÄNNISKORNA

Framtiden, Skapa flera små gårdar för människor som vill odla sin egen mat. Kanske tillbaka 20 år.

Sambruk för enskildas behov!

De allra flesta har sin sysselsättning där de bor

Vägsamfälligheter blir också energisamfälligheter

Vi försörjer oss med odling/djur, omsorg/service, hantverk/repARATIONER, och energi – tillgängliggöra
Gemensamt arbete med maten, värmen, omvårdnad mm

Vi tillvaratar många miljöflyktingars "agrara" kompetens i våra bygder som blomstrar. Vi samverkar
lokalt i sociala nätverk och tänker globalt för moderjord och allt liv i samverkan

Närproducerat

Blomstrande öppna lokalsamhällen

Jag ser en bild där småskalighet och närproducerat dominerar. Tyvärr även naturkatastrofer och
översvämningar.

Småföretagande

EKOLOGISKA SAMMANHANGET

Respekt för människor och natur

Samarbete med naturen (Historien om nötodlingarna och ekorrarna)

Back to basic!

Landskapet är varierat. Skog, betesmark och odlingsmark avlöser varandrar.

Vi lever i en död barrskog men vår trädgård har fått större artrikedom när vi gått från växtzon 5 till 4.
(Trots omställningen)

Vi arbetar hela tiden för att underlätta för naturen, bidrar till ekosystem

Grönt och skönt – Vinter

En mångfald av liv. Skog, hagmark, åker, äng, våtmarker, bäckar, fjäll, sjöar, fåglar, fiskar, blommor,
betesdjur, vilda djur, fjärilar, insekter.

Allt landskap/ all natur är inte av oss inmutad

Naturnära

Permakultur

Samverkan människor & miljö

Samarbete sol + muskelenergi mångfald= liv + hållbarhet

Öppet och levande landskap

Bra produkter

Geografisk spridning

400 års perspektiv på allt. Då är eken du planerade mogen!

2. Grupparbete om visionen

Hur ser framtiden ut enligt vår vision?

Grupp A

Nanny-maja, Elinor, Inga, Carl-Axel, Ylva, Kristian.

År 2050.

Naturen håller på att återhämta sig och få ny balans.

Vi är ca 30 miljoner i Sverige – många miljöflyktingar. Städerna är hållbara.

Nya ekonomiska system, nya normer – måttfullhet gäller. Vi har haft ekonomiska kriser och en global
markreform har genomförts.

Vi handlar inte globalt med färskvaror och har ett system för vattenfördelning.

Barnen behövs. De integreras i olika yrken efter skolan. Vi umgås över generationsgränserna.

Sjukvård; Läkare finns i byn. Allvarliga sjukdomar behandlas på sjukhus i staden.

Människorna är mycket friskare – de äter bättre och har bättre sociala förhållanden.

Kläderna är multifunktionella. En del är gjorda av återvunnet syntet- och naturmaterial.
 Skönhet/utsmyckning finns kvar.
 Osama och Obama har "försystrats" (jämför förbrödras) och motsättningen upphört.

Grupp B

Johanna, Lelle, Björn, Anders, Bertil.

Flexibilitet i lärandet

Mångfald

Demokrati- Gemensamt ansvar – Återskapa lokalsamhället

Samverkan

Glädje, lek, dans, ha roligt

Inpassa oss i livets väv

Beroende av enbart förnyelsebar energi

Kretslopp

Social hälsa och hållbarhet ↔ ekologisk hälsa och hållbarhet

demokratisk ekonomi

Grupp C

Marcelle, Ingemar, Sven, Anitha, Marie

Stad och land hand i hand, med respekt för livet som en gemensam värdegrund

De politiska besluten så nära människan som möjligt, där pengar är ett medel och inte ett mål
 Lagstiftningen utgår från respekt för alla livsformer.

Livet följer årstidernas växlingar: vi sår, skördar, samlar. På vintern: eftertanke.

Till Anithas gård kommer människor med sms-bokad buss. De odlar sin egen mat och tittar till sin
 "halva gris".

Hemma hos och på bygdenivå finns berättar- och möteskvällar. Nya "symöten" för samverkan.

Kvinnor, män och barn umgås på café/pub i byn

Grupp D

Uno, Cissi, Calle, Karin, Olov, Annette =sant

Hur kunde vi vara så blinda så vi inte såg det som var meningsfullt?

Skönt att ha lämnat det egoistiska tänkandet och att känna gemenskap.

I släktsystemen lever vi mer i närheten av varandra.

Jag gläds åt att mina barn idag mer uppskattar min tid än mina gåvor.

Stärkt självkänsla av ökad självförsörjning.

Fler "generationsboenden"

Jag är så GLAD att vi har alla våra "nysvenskar" och deras kompetens.

Vilken tur att vi räddade Östersjön.

Den stora valfriheten

År 2030:

Städerna har närodlade/närproducerade livsmedel.

Tänk att vi gav upp illusionen om hållbar tillväxt.

Trevligt med vårt gemensamma "ta till vara kök"

Att idag kunna njuta av närproducerad ekologisk mat.

Nu kan vi ta till vara på solenergin.
Dom är bra dom där deponibilarna.

Grupp E

Thomas, Mona, Kerstin, Karin W. Roger

Mat

Energi

Människa

3. Kvällsnyheter

Möjligheter att reflektera över dagen.

Nanny-Maja: Vad är det som händer som är bra? Diskotek i London har sensorer i golvet som fångar upp dansarnas rörelseenergi och omvandlar den till el som driver diskoteket. Gym i Japan där man tar tillvara energin som bildas när folk gymmar och gör el av den. Vindkraftverk på armen som laddar mobilen. Väskor med solpanel.

- Pia: Det finns en cykelkärra "Minimaxi" jättebra att frakta saker på.

I Indien finns center för unga kvinnor där man tillverkar solpanelspisar.

- Det finns återförsäljare av små vindkraftverk anpassade till en villa och uppåt.

- I Bråbygden samlades 1,3 ton äpplen in som kördes till musteri och 1250 flaskor (å 63 cl) kom tillbaka. Alla flaskor blev snabbt sålda för 35 kr flaskan. Insamling planeras att fortsätta nästa år.

- Marie: I södra Kina har man börjat leasa ut odlingslotter till stadsbefolkningen. Lotterna tog slut på en vecka. Äldre bönder fungerar som rådgivare.

- Janne F: Lokalt energibolag gick ut med fråga om vem som ville satsa på solel. 200 svar. Sättra Brunn satsar på paneler på husen.

- Björksav tappas och fryses för vidare förädling till saft osv.

- Ylva: Skolodling på Sollerön går till så att på ett halvt hektar odlas potatis, rotfrukter och annat till matbespisningen. Föräldrarna hjälper till med att rensa ogräs. Vinterförvaring sker i jordkällare.

Barnen plockar bär till sylt. De har en speciell kalv i grangården som slaktas och som de sedan får äta. Älgkött kommer från bygden.

- I Gällivare syr man kassar av avlagda gardiner.

- Pia; Barnen är med och slaktar.

- Tierps kommun har återinfört skolkök i Hållnäs. De vann upphandlingen.

- I skolan i Karlstad i åk 5 har man infört att barnen får efterrätt på fredagar om de inte kastar så mycket mat under veckan. Man har satt en gräns de ska understiga.

- I Vitryssland skäms skolorna över sina potatisåkrar.

- I Falkenberg finns en man som säljer små biogasanläggningar anpassade till den gödsel som ca 80 kor ger.

- Det finns familjer i Indien som bor i mycket enkla hyddor men som har gasspisar. (biogas)

- I Sala Heby ville man ha solpaneler på kyrktaket för att få el till kyrkan. Riksantikvarieämbetet sa nej. Nu har solpanelerna satts på en lada i närheten.

- Uno: Obama har fattat glädjande beslut om maxnivå på avgaser från bilar.

- Janne: Filmen "Age of Stupid" har världspremiär 15 mars i år. Vi jobbar för att den ska få svensk textning. Filmens innehåll: En man sitter i framtiden ensam efter den stora katastrofen och tittar på filmklipp från 2010-talet. "Varför gjorde vi inget för att stoppa katastrofen?" är hans stora fråga.

- Den 28 mars har Världsnaturfonden en manifestation då hel världen ska släckas ner mellan 20.30 och 21.30.
- Finns det bra filmer. Skicka in tips till Inga (inga.rundstrom@helasverige.se).
- På www.perma.se finns en resursbank med bra artiklar.
- Karin Sahlström: Det finns en stipendiefond "Fred på jorden" delar ut pengar till kvinnor . Karin vill ha tips på stipendiemottagare.
- Thomas N.: Lokal ekonomisk analys, LEA, finns. Det finns resurspersoner som kan hjälpa till att göra analysen t.ex. hos Coompanion och Vuxenskolan. Men vilka likande analyssystem finns för livsmedel? Bygdebälans som Fjällbete har gjort, är något sådant. Finns det något mera? Glesbygdsverket vill ha information om hur man kan räkna för att få behålla skolan. Kontakta inger.nordmark@glesbygdsverket.se.
- Anitha B.: Vi i Svartådalen hade stor nytta av vår analys, LEA, när läkarstationen skulle läggas ner. Vi lyckades rädda den när vi kunde visa att besparingarna räknades hem på mindre än ett år.
- Johanna och Hillevi håller på att utveckla ett klimatpussel efter en idé från Ambjörnarp. Pusslet ska på ett pedagogiskt sätt visa hur koldioxid bantning kan gå till och vilken effekt enskilda åtgärder får. Viss koldioxidbelastning finns i samhällsstrukturen och kan inte påverkas av individen. Johanna och Hillevi söker pengar för att kunna utveckla denna idé. Har någon tips på finansiärer? De tror att detta kan vara ett bra sätt för individen att se vilka effekter enskilda åtgärder får.
- Energimyndigheten har en pott för udda projekt. Vattenfall kan kanske också ge pengar.
- Anitha B.: I portalen www.halbarhetsportalen.se finns system för hållbarhetsanalys och möjlighet att göra prognoser vid eventuella förändringar och vid översiktsplanering på kommunal nivå. Man kan även mäta effekter av nedläggning av samhällsservice.

Dag 2

4. Morgonnyheter

Hillevi inleder med frågan: Vad ska vi göra med materialet från igår?

Jan: Jag skulle vilja använda bilderna från igår på hemsidan för Transition Towns Sverige som håller på att skapas. Mötet var överens om att det skulle göras. Jan utsågs som ansvarig.

Materialet från grupperna ska sammanställas, det är gruppernas ansvar att göra det så komplett som möjligt.

Lelle: När vi talar om hållbar utveckling måste vi tala om såväl ekonomisk, social som ekologisk utveckling. Viktigt att alla tre finns med.

Johanna: Ekologisk och social hållbarhet är viktigt, ekonomin är bara ett medel.

Anders: Ett exempel på en annorlunda prioritering som jag sett är ett lokalsamhälle i Colombia, vars främsta mål är hälsa för samhället, individerna och naturen.

Kristian: Det är svårt att placera in rörelsen Hållbara bygder på kartan. Hur kommer arbetet att drivas framöver? Jag sympatiserar med tanken att föra in den ekonomiska aspekten av ett hållbart samhälle.

Är man på företagarsidan är man akut medveten om ekonomins betydelse. Vi måste arbeta på den planhalvan också. I Österrike har man fått upp ögonen för alternativa modeller för jordbruket. I ett västligt land går det med små medel och små justeringar i villkor och skattesystem att ha ett levande småbruk. Situationen för småbrukare i Sverige är mycket svår idag. Läget för lantraserna är erbarmligt. Jag känner ett behov av att handla omgående i det system vi har idag. Men då måste signalerna komma in.

Jan: Lokalekonomerna är en ny förening som bildats i Sverige. Den kommer att tala om ekonomi på ett helt annat sätt än vi är vana vid. Jag skickar runt lista för dem som är intresserade av att få mer information om Lokalekonomerna.

Lelle: Jag var inne igår på problemet med modeller. Det är sällan modeller fungerar i praktiken. Det förutsätter en demokratiutveckling. Av ren självbevarelsedrift bör vi slåss för att visa att saker överhuvudtaget betyder något annat än ekonomi.

Anders: Jag skulle vilja ha med en fjärde aspekt i beskrivningen av ett hållbart samhälle – en hållbar politik.

Nigel: Jag vill rekommendera två böcker: Bägaren och Svärdet och The Real Wealth of Nations: Creating a Caring Economics av Riane Tennenhaus Eisler. Vad är det verkliga värdet i ett samhälle? Vi måste skapa en ekonomi där t ex naturens värden och alla mödrars tid och omsorg finns med. Författaren till den senare boken har skissat på en verklig ekonomi. Vi behöver ett alternativ till WTO och Bretton Woods-institutet.

I Sverige finns Jordgumman – en ekonomisk förening som man kan ansluta sig till om man har en mindre ekonomisk rörelse och inte har råd att bilda en egen ekonomisk förening.

Jag är otroligt överraskad, förvånad och glad att det finns en sådan handlingskraft i den här gruppen.

GMO – där har vi en så enormt pressande situation. Vi måste ha handlingskraftiga människor som är beredda att agera och till exempel riva upp försöksodlingar.

Anitha: Det har publicerats en skrämmande artikel i Land nyligen om GMO och storföretagens makt. Det är viktigt att sprida konsekvenserna av GMO.

NN: I vår bygd finns fem stora djurfabriker som producerar mjölk. Där investeras stora delar av landsbygdsprogrammets pengar. Maximala investeringsstöd söks av de fem företagen – det blir inget kvar till något annat.

Roger Silfver: Sverigedemokraterna ska verka för att Sverige ska bli en GMO-fri zon. Vi måste också agera så att de inte mutar in frågan.

Ylva: Naturskyddsföreningen har skickat in medborgarförslag på GMO-fria zoner. Jag skickar runt en lista för de som är intresserade att ta del av det.

I november 2009 planerar EU att godkänna Codex Alimentarius – ett internationellt avtal som släpper in GMO och skapar hinder för ekologiska produkter (se information på Internet, t ex www.codexalimentarius.net och kritiska synpunkter på

<http://www.konsumentssamverkan.se/11verk/kampanj/glob/codex/faktablad.htm#mal>
http://www.youtube.com/watch?v=99lcZ1TtD_E; reds anm).

Uno: Jag uppfattade av Kristian att det kom upp en frågeställning om hur HBII ska gå vidare. Den här rörelsen ska fortsätta, HBIII blir ett nätverk som håller på att bildas nu. Janne blir projektledare för TT Sweden, som blir en del av TT International. Det är så Hållbara Bygder kommer att föras vidare. Vi måste fortsätta att arbeta med arbetsgrupper. Men – hur F-N når vi fram? Klarar vi det här på fredlig väg? Så länge vi är många, anonyma och inte säger så mycket så händer det inte så mycket. Vi behöver bli mer synliga och kunna kanalisera den kraft som finns.

Jan: Jag skickar runt en annan lista där man skriver upp sin erfarenhet och sitt kompetensområde. Vi kommer att ha en decentraliserad TT Sweden- struktur. Ingen ny organisation utan ett nätverk. Vad ska nätverket heta? Ska det vara på svenska eller engelska?

Uno: Det handlar inte bara om bygder på landsbygden utan grupper i städer och organisationer på olika ledder. Alla som vill arbeta med de här frågorna ska kunna vara med.

Hur gör man en snabb kompetensinventering? Tematiska grupper är viktigt, det bör vi ta upp på eftermiddagen.

5. Grupparbete kring 12-stepsprogrammet

Utgångspunkten var förslag till 12 punkter som man bör ha med vid omställningsarbetet. Detta blir när det är färdigbearbetat, en del av den handbok som tas fram om att ta fram lokala omställningsplaner. Det finns en bakgrundstext som skickas ut separat.

Frågorna för grupparbetet var:

1. Berätta för varandra om hur ni arbetat med dessa punkter i er bygd. Runda!
2. Vilka svårigheter har ni stött på?
3. Vilka lösningar har ni hittat?
4. Vilka ytterligare lösningar skulle ni föreslå som ännu inte prövats? (Ge varandra tips)
5. Vad vill ni rekommendera när det gäller material, verktyg och förhållningssätt?
6. Vad borde det stå i OP:en om dessa punkter?
7. Öppen fråga (Här ingår om man tycker att det fattas någon punkt.)

Redovisning av grupparbete

1. Utse en interimstyrelse vars uppgift är att starta arbetet

Lelle, Johanna, Ylva

Fråga 1; Berätta för varandra hur ni arbetat med punkten i bygden?

Prata runt, med dem som vill, med dem som kan och vill mobilisera. Skaffa redskap för att kunna mobilisera.

Interimstyrelsens uppgift att mobilisera, att det bildas arbetsgrupper och sedan att det bildas en ny styrgrupp med representanter från arbetsgrupperna.

Diskussion om formalisering eller inte – starta ny förening? Ha det lösligt till en början?

Inte kalla det interimstyrelse?

Fråga 2: Svårigheter?

Hur mobilisera, hur gå från interimsstyrelse till representativ styrelse. Få fler engagerade.

Skillnad i detta mot hur det brukar vara; att endast mobilisera. Lära ut av alarm, dialog, samhörighet, kraftsamling och handlingskraft; se www.

Finns andra varianter; t ex Jansens 4 steg till förändring. Bra om interimsstyrelsen utbildar sig i det. Också input kring mobilisering i handboken Economic renewal guide.

Fråga 3; Vilka lösningar har ni hittat?

Ha ett friare uttryck än interimistiskt för att organisationsformer är av underordnad betydelse, byta ord i LOP:en.

Ledningsgruppen bör innehålla människor från många olika håll/nätverk/bakgrund. Viktigt att inte alla kommer från samma gruppering.

Viktigt ta in någon utifrån för att visa på att detta är större än lokalsamhället etc. Bredda, chans att få med nya grupper i bygden med ny metodik etc.

Fokusera på mobiliseringen!

Finns mycket material på YouTube! Ha som verktyg i mobiliseringen.

Fråga 4; Ytterligare lösningar?

Regelbundenhet, ha roligt, alla sinnen, öppet, ta bort tvång, dåligt samvete, skuld, planera in för utrymme för barnen, se till att alla känner sig välkomna. Ha bypub, fest sedan.

Fråga 5; Vad vill ni rekommendera vad gäller material, verktyg, förhållningssätt?

Göra medvetna om att det inte räcker med alarm utan det behövs annat. Dra lärdom av hur andra gjort – vilka är de underliggande "nycklarna" som gör att det lyckas? Förhållningssätt, se ovan.

Material, se ovan.

Fråga 6; Vad borde stå i OP:en om denna punkt?

Ändra till startgrupp/ledningsgrupp/styrgrupp – ej interimistisk grupp. Om förhållningssätt, om fokus på mobilisering och de verktyg man kan behöva. Driv arbetet kring en konkret lokal fråga för att få stort engagemang skala upp-ner. Gruppen bör fortbilda sig i hur man får engagera sig, ha gärna en "katalysator" utifrån.

2. Öka medvetenheten, mobilisera och öka kunskapen om vad vi står för

Björn, Olof Fahlander, Calle, Karin, Pia

Hur vi arbetar i vår bygd?

Använda e-mail listor till lokala kommunen och politiker

Skriva artiklar

Svårt nå allmänheten – studieförbund kan vara en väg.

Gränslöst - ej lokalt.

Trönö

Vi har ett lokalt sockenmagasin som har bra spridning

Visat filmer

Haft framtidsfest

Barnen i skolan har ritat hur det har varit och hur de vill att det ska se ut.
Bygger biogasanläggning.
Vi har ett lokalt kollektivt sparande som är en viktig del i detta.

Blädänge

Mobiliseringsmöte med handplockade individer som fortsatt med arbetsgrupper.
Vi vill intervjua i stugorna om hur vi kan få till lokal produktion och minska utsläpp.
Detta kommer sedan att styra.
Vi har god kontakt med kommunen.
Öka kunskapen - yngre går till äldre för att lyssna hur det var förr.
Skördemässa med lokalproducerad mat.

Tiveden

Arbetar för att finna sätt att få in natursynsfrågan i ett annars väldigt ekonomifokuserat arbete.
Vi måste i omställningsarbetet också få in frågan om hur vi förhåller oss till naturen och helheten. Vi måste finna människans roll i det stora sammanhanget.

Hulta

Möten i kretslopp föreningen med externa föreläsare.
Hulta har uppsökande verksamhet för att fånga in nyinflyttare.
Byafest och byadagar (600 besökare) byastig för att de kultur och anpassning till klimat.
Många studiebesök speciellt till Börje (Johansson, Hulta, ekologisk mjölkbonde) vilket ger publicitet och stolthet.
Samodling hos Börje skapar gemenskap.

Umnäs

Bara att man envisas med att fortsätta odla och driva frågor ger en effekt.

Rekommendationer.

Ta fram praktiskt orienterade kurser om odling och hantverk.
Odlingslotter också i städer.

Uppsökande verksamhet och intervjua för att lyssna in.

Sammanställa synpunkter vilket kan bli arbetsgrupper för att ta frågorna vidare. Detta leder till att osynlig kunskap kommer fram.

Obs den som frågar måste ha tillräcklig kunskap för att öppna upp.
Kompetensbank och ambitionsbank.

Föredrag med externa föreläsare

Obs Varje händelse är unik för att dra människor

Byadagar/vandringar för att visa vad bybefolkningen gör.

Det goda exemplet lyfts fram med hur man kan leva med och av ett småbruk som t.ex. Börje i Hulta eller Calle i Trönö.

3. Förankra och nätverka med andra aktörer samt skapa goda relationer med kommunerna

1. Samarbete inom Leader, LAG-grupper. Samarbete med andra bygder. Länsbygderådet. Elinor berättar hur LBR i Uppsala arbetar. Gunnarsbyn bjuder in till möten med kommunen, från olika nämnder. Man har aktivt nätverkande med kommunen. Diskuterar alternativa lösningar till samhällsservice. De som planerar i kommunen (Boden) vet inte hur vi har det i Gunnarsbyn. Vi vill hålla dem informerade och påverka vår framtid med konkreta förslag.

Bråbygdens kontakter med kommunen har kännetecknats av att man tar direktkontakt och påpekar brister för att hitta vägar till lösningar. Man går aldrig till pressen för att konfrontera politiker och/eller diskutera problem offentligt. Detta har lett till bra samarbete. Kommunens utvecklingschef är positivt inställd.

2. En svårighet är hur vi bemöter de kommunala bolagen ex sophantering. (Aktiebolagslagen gäller för dem)

Att nå ut till så många som möjligt är problem.

Kommunernas okunskap om förhållandena och vad som kan göras är ett stort problem. Hur nå fram med information till de som berörs i kommunledningen.

3. Adelöv, skolstrid för 4 år sedan satte stora spår. Att socknen lämnade kommunen blev början till nystart. Plus att det blev ny kommunchef.

Vår erfarenhet är att det är viktigt att ha väl underbyggda förslag när det är något man vill. Och ta upp förslagen på hög nivå i kommunen, så hög nivå som möjligt och försöka skapa en bra dialog. Vi skulle helst vilja ha lokal förvaltning här i Gunnarsbyn (typ kommundelsnämnd) men där är vi inte ännu.

Bråbygden, tidigare vände vi oss till de kommunala tjänstemännen men nu har vi förstått att vi ska gå direkt till politikerna det är mycket bättre.

Fredag är en bra dag för frukostmöte med kommunen. Vi har 1-2 frukostmöten varje år.

Bra förarbete är viktigt och att förslagen inte är för långtgående.

Vi lärde kommunen att använda EU-medel. Gemensamt möte med kommunen anordnades där Länsstyrelsen informerade om möjligheterna.

Leader är ett nytt verktyg.

5. Det är viktigt med positivt förhållningssätt mot kommunen.

Partnerskap (offentlig, privat och ideell organisation)

Lokala lösningar på förvaltning, ex ekonomisk förening.

Lokal utvecklingsplan kan vara första steget sedan LOP.

4 Kartlägg nuet och arbeta med visioner

Att arbeta med visioner kan vara ett sätt att mobilisera. Alltså koppling till pkt 2.

Kartläggningens betydelse

Kartläggning kan vara kraftfullt. T ex Appreciative Inquiry där man fokuserar på det friska, det som fungerar bra och identifierar det. (Hillevi)

Det behövs tydligare analys på resursflöden. Rättvist vore om alla fick del av vindlägen. Nu sker utförsäljning till de stora. På samma sätt som skogen och vattenkraften historiskt.

Exempel kartläggning nuet: Riksföreningen fäbbrukarna ville kartlägga hur bidragssystemet fördelas till jordbruket. Christian gjorde kartläggning sedan fick han inte ut rådata från Jordbruksverket året

efter. Då ansågs materialet sekretessbelagt. Det blev antagligen för obehaglig slutsats att bidragen skevt gynnar de stora. (Christian)

Visionens betydelse

Det behövs en balansgång mellan en riktig omvärldsanalys och att inte fastna i problemen.

Det är viktigt att också se allt gott som görs. Skapa hopp och möjligheter. Skapa känslan att det vi ger oss på är inte något helt omöjligt.

Exempel från en bygd: Man frågade de äldre. Hur var det att bo här förr jämfört med nu? Och sedan hade man det som grund för framtidsvisioner.

Vi hade också ett samtal om ifall vuxna är mer uppgivna än ungdomar och noterade den vanliga föreställningen hos många vuxna att de kan lägga över ansvaret för att hitta lösningar på nästa generation.

Varning för partipolitik. För att kunna föra samman mångas kunskaper och kontakt.

Övriga kommentarer som kanske inte handlade om pkt 4:

En del lokala lösningar handlar om att lokalbefolkning ska göra ideellt jobb istället för kommunen. (Det är dubbelt det här med lokala lösningar, för den offentliga sektorn kan det bli ett sätt att komma undan utgifter.)

Arbeta där man kan. Vad kan var och en göra utifrån sin situation? Detta hör väl snarast hemma i en introduktion till 12-pkts-programmet.

Hur nå folk: (kanske pkt 2)

Skolor med obligatorisk närvaro funkar bra. Svårare nå vuxna på kvällstid. Kommer inte. Kanske bättre försöka nå vuxna på arbetsplatser där de befinner sig obligatoriskt? Andra sätt kan vara att erbjuda något folk ser direkt nytta av t ex en elinventering eller energicheck som ett sätt att komma i kontakt och starta ett samtal.

5. Organisera en manifestation för att visa att arbetet har på börjats

1. Berätta hur ni arbetat med området: Omställningsfrågan är för många väldigt diffus. Därför bör manifestationer vara konkreta. Öppet hus, klippa band, plantera träd, trycka nya pengar.

Manifestationen ska ligga i linje med inriktningen på det egna omställningsarbetet. Happening/fest/
Gör dig synlig lokalt!

Den här rörelsen är **för** någonting, inte emot någonting.

2. Vilka svårigheter ni stött på?: Man riskerar att skjuta över målet, man gör det för stort. Bättre med mindre konkreta genomförbara handlingar. Alla ska veta vad de har varit med om!

Att inte lyckas nå ut med budskapet – risk att eventet överskuggar budskapet.

Risk att uppfattas som domedagsprofeter – balanserat men positivt budskap!

3. Andra lösningar som ni ännu inte prövat?

Manifestation med barnen. Trädplantering. Omställningsfrågan är för många väldigt diffus. Därför bör manifestationer vara konkreta. Se nämnda exempel om hur vi arbetat tidigare under fråga 1.

4. Material, verktyg och förhållningssätt ni stött på? Bli lokal! Gör lokala framtidsverkstäder.

5. Öppen fråga

- Skriva lite i texten om syftet med manifestations-steget.
- Använd tillfället att bjuda in andra som medarrangörer. Arbetet inför ett event är ett viktigt sätt att knyta strategiska kontakter, och att lyssna.
- Om man förankrar processen på lägsta nivå har man störst möjligheter att få med media, pga. att det är väldigt lokalt och konkret!
- Multilevel marketing – kan man bygga olika ”hierarkier”, typ pyramidspelstanken.
- Syns man inte – finns man inte... Använd ”Gerillamarknadsföring”
 - Tänkt till:– vilken färg har omställningen? Ställ Om Sverige. Jfr ”Rosa bandet”. Bygg på känslan att ”Omställning förnöjer”
 - Rondellmanifestation – en aning civil olydnad... den är rund, man saktar ner inför en rondell, kretslopp, rondellen ett offentligt rum, underlättar möten.
 - Bruka barnen.
 - Släpp ut en ko på stan...
 - Plantera blommor på grönytor (vid invigningen av Centrum för naturvägledning vid SLU fick alla deltagare plantera Scilla-lökar i en skogsdunge utanför institutionen)
 - Ge varje hushåll en blomma – besök dem personligen!
- Inte bara Dagen D utan även hur man ska följa upp. Hur ska du följa upp eventet? Kan man skapa en nationell manifestation som lokala aktörer kan rida på? I Globen? (Jfr Världens barn-galan då man som liten förening kan jobba lokalt under en gemensam kapp)

6. Etablera arbetsgrupper inom olika insatsområden, och bilda en ny styrgrupp med representanter från med

Rekonstruerade anteckningar från grupparbete. De ursprungliga anteckningarna försvann i datorkrasch.

Anitha Barrsäter redogjorde för arbetssättet i Svartådalen. Övriga i gruppen fann det mycket värdefullt. Andra gruppdeltagare redogjorde för sitt arbetssätt, men de redogörelserna har tyvärr gått förlorade i datorhaveri.

För varje projekt man sätter igång utser man en processledare och en eller flera arbetsgrupper bildas.

Projektägaren utser en styrgrupp som har ansvar för att driva projektet utifrån överenskommen projektbeskrivning och budget. Styrgruppen sätts samman av personer som har direkt intresse av projektets mål. Inga soloföreställningar i Svartådalen! Arbetsgruppen/-arna tillsätts utifrån grundtanken att sprida engagemanget i bygden och ta vara på olika erfarenheter.

I Hållbara bygder-arbetet har man bildat 5 olika arbetsgrupper, däribland en energigrupp och en ungdomsgrupp. Varje arbetsgrupp har en person som är ansvarig. I energigruppen ingår bl a bönder, entreprenörer, representanter både från kommunen och från privata sidan. I ungdomsgruppen är en ungdom gruppleddare, det är en förutsättning för att nå ut till ungdomarna i bygden.

Uthållighet är oerhört viktigt i allt utvecklingsarbete i bygden.

Förutom arbetsgrupper utser man för varje projekt normalt en referensgrupp, som träffas ca 2 gånger/år och har en extern uppföljande roll. Till referensgruppen söker man personer med expertkunskap inom projektområdet och helst personer med starka egna nätverk. Personerna rekryteras nationellt. Referensgruppen tar del av redovisning av uppnådda mål och diskuterar med projektledningen de problem som uppstår under projektets gång, och hjälper till att hitta möjliga lösningar. Med hjälp av referensgruppens olika nätverk kan man ofta hitta rätt personer som kan lösa de problem som uppstår. Referensgruppen blir en kvalitetssäkring och en god hjälp att nå projektmålen.

Svartådalens bygdeutveckling (ekon förening) har 37 juridiska personer (organisationer etc.) som medlemmar, bl.a. kyrkan, politiska organisationer, Naturskyddsföreningen, LRF, ornitologiska föreningen, företag mm.

Det Anitha beskrev är den grundstruktur man använder för sitt utvecklingsarbete. "Har man struktur så kan man sen också improvisera."

7. Använd öppna mötesformer som gynnar delaktighet, så som Öppet forum m fl.

Genomgång av erfarenheter av mötesformer som bjuder in till delaktighet i bygderna.

I en bygd hade man möten kring olika teman, till exempel om energigrödor. Det fanns ett positivt mottagande och många diskussioner, men erfarenheten var att det händer lite efteråt. 20–30 personer kom.

I en annan arbetade man med stormöten och byalaget är en paraplyorganisation där alla föreningar ingår.

En tredje bygd hade informella nätverk och vände sig direkt till folk som gör saker. Här hade man erfarenhet av att det också var väl så viktigt att veta vilka man ska undvika.

En bygd var alldeles ny i detta arbete så de tyckte inte att de hade så mycket att tillföra.

Svårigheter man mött?

Systemberoende, förändringsrädsla och auktoritetstro, det är så starkt att man får konflikter.

Konflikter mellan myndigheter och individerna, småföretag och stora företag. Skillnad mellan egen företagare och de som får lön av staten exempelvis. Öppet forum metoder kan öppna upp detta .

När man jobbar i LEADER och projektform är man tidstjuvar eftersom alla projekt bygger på ideellt arbete. Det finns bara en viss mängd, de som är "projektledare/rävar" LEADER ledare är avlönade. En lösning på detta är att småföretagare inte skulle hållas så kort- "Ryggkliarvälde" som finns.

Vad ska stå i LOP:en?

Vara tydlig i hur man hanterar den politiska dimensionen, det är så lätt att man stänger ute olika grupper beroende på begrepp och ordval. Inte fastna i partipolitiska retoriken. Underblåses av de etablerade politiska partierna. Belysa helhetssituationen så att både vänster och höger sympatisörer kan hitta en grund. Andlig dimension är viktigt men kan utestänga många. Viktigt att inte bara logik

och intellektuellt finns med, utan att också sinnen och känslor får utrymme. Att öppna för att vi har olika sätt att uttrycka oss. Sång, musik, teater, mat, dans, bild form m.m. är viktiga.
Arbeta med partnerskap istället för härskarstrukturer.

Praktiska lösningar hos lokala människor som känner sig maktlösa, man måste hitta sätt att komma förbi strukturer som förlamar.

Hur nå de som inte har framtiden efter sig? Att aktivt skapa ett lärlingssystem mellan äldre och yngre (exempel från fäbobrükarna).

Söka kontakt med skolan och ungdomarna och genom dessa få föräldrar intresserade.

Arbetet ska vara en "förkraft" inte en "motkraft" då ökar lusten att vara delaktig, är en mer hållbara drivkraft. Till exempel "Ja till livet" inte "Nej till kärnkraft"

8. Visa löpande på konkreta resultat av arbetet för att synliggöra om ställningen

Nyhetsbrev är ett bara sätt att förmedla information på.

En del föreningsaktiva är med i många föreningar och det kan leda till att det blir för mycket att göra och blir dålig kvalitet på informationsspridningen.

Vi hade skärmar på Bondens egen marknad, men ingen läste.

Beskriva konkreta exempel; detta har vi gjort. Vindkraft, solvärme, urinseparering –fakta och sprida detta t.ex. genom studiebesök.

Personlig kontakt är jätteviktig.

Gemensamma aktiviteter. Fest, korvgrillning, gemensam odling.

Tipsa media: Nu har vi gjort det här. Timing är viktig.

Hemsidor med konkreta exempel.

Vandringsutställning.

Prata om vad vi gör i alla sammanhang, jämt!

Hur utvärdera hur långt vi har kommit gällande t.ex. ekologiskt fotavtryck? Göra tävling av minskningen???

Sker saker som är viktiga men som inte uppmärksammas?

Personligt klimatindex; Hur belastande är jag?

Hur belastande är en viss måltid?

7. Det vi gör måste visa sig konkret. Vilken punkt är den konkreta punkten? I punkt 8 ska man lyfta fram vad man gjort men under vilken punkt "har man gjort det"?

9. Utvärdera och ta vara på alla möjligheter till lärande

Anita Barrsäter, Uno Lundback Anders Tivell

Använd existerande naturliga mötesplatser i bygden och evenemang för att kommunicera kunskap. Det som kommuniceras måste vara lättillgängligt och möjlig att omsätta i praktiken, tillämpbart.

Kyrkan, LRF, politiska org, PRA, idrottsföreningar, etc. använd dessa.

Info material ska finnas om omställningsarbete på dessa ställen.

Lärande är ett förhållningssätt.
 Lära av tidigare försök.
 Koppla görandet till reflektion.

”Management as learning”

Vi är vana vid att fatta beslut baserat på att vi tror oss veta allt om det vi ska sköta, men så är det inte. Naturen är långt mer komplicerad och när nu klimatet ändras så ändras också sådant vi tidigare visste. Därför bör vi ha ett förhållningssätt som baseras på att vi prövar och snabbt utvärdera och försöker lära av vad som skedde för att korrigera och göra ännu bättre. Detta följs åter av att vi utvärderar och åter korrigerar. Detta är management by learning.

Patern laboratory learning

Fokus på varför något var framgångsrikt.
 Studiebesök för att lära av andra som gjort liknade saker

Kollegiala lärande cirklar

Man gör studiebesök mellan olika grupper. Man skulle kunna säga att finessen är att kollegor besöker kollegor, vilket medger att man gör en utvärdering mellan vänner och man kan alltså vara helt öppen och ärlig. Ingen får sparken inga medel dras in som resultat av utvärderingen.

En viktig aspekt är dock att man har ett färdigt ”frågebatteri”, och att de som besöker inte är snälla utan verkligen tar upp det de ser som svagheter.

Övrigt

Punkt som fattas?

Kör inte över det som redan gjorts utan börja alltid med inventering av vad som tidigare gjorts. Övergripande behövs ämnesgrupper, tematiska grupper som har djupare kunskaper och samlar kunskap inom sitt specialämne.

Dessa grupper kan inte finnas inom varje bygd utan måste finnas nationellt.

10. Hedra de äldre och ta till vara traditionell kunskap, viktigt för omställningen

Dessa anteckningar har gått förlorade pga. datorkrasch. Inga Rundström tar tacksamt emot uppgifter om vad som sas under denna punkt.

11. Låt det gå dit det vill – bygg på människors lust

1. Berätta hur ni arbetat med området:

Första gången jag fick kontakt med gruppen var när jag var på Sättra Brunn, men jag blev häpen att det fanns så många engagerade människor i själ och hjärta.

I grunden är det lite naivt att ”låta det gå dit det vill”. Snarare kanske man ska presentera det som att det får gå dit det vill, men inom givna ramar? Transition-tänket har ju en inneboende agenda från början, så allt är inte rätt väg. Peak Oil är ju här, det räcker ju i sig själv, vi måste in i klimatfrågan för att övertyga om vikten av en omställning. Även människohälsan skulle vinna på en omställning, man kommer närmare varandra i bygden.

Däremot finns det i grunden två olika pedagogiska principer eller sätt att jobba för en förändring:

- Presentera och tala sig varm för en given syn på vad som är hållbart och bygga på de människor som delar din syn på detta
- Låt folk göra det de vill och ta vara på energin och styr under processen mot hållbara lösningar.

I den förstnämnda positionerar sig just nu Hållbara bygder, i någon mån exkluderande för att kunna bli en del av Transition Sweden. Hållbara bygder riskerar därmed att bli lite smalt.

Om man går den andra vägen blir det viktigare att skapa förutsättningar för människor att delge sina egna idéer så att man kan se vilka grupper som behöver skapas. Ta tillvara människors intresse/erfarenhet/mål/behov. Syftet med det är ju att kunna engagera och inte stänga ute folk. **Ett sätt** är att bjuda till möte, att samla dom i grupper runt ett bord och så får dom redovisa det sedan. Frågorna kan vara t ex: Hur ska vi anpassa oss till den framtid som vi ser? Men sådana frågor blir lätt lite abstrakta, folket i bygden är ofta mer konkreta. **Ett annat sätt** är att någon får gå ut och intervjuar. I båda fallen kan man i viss mån styra genom de frågeställningar man arbetar med.

Några exempel på det senare:

- Ramkvilla, man ville bevara skolan och bevara affären. Man sökte pengar till en korttidsanställd som gick runt och intervjuade personer under tre månader. Det krävde en sorts kompetens. Då skaffade man en annan projektledare med annan kompetens som delade upp arbetet i ett tiotal grupper. Tydliggöra, skriva mycket så att folk ser att det går framåt, samarbeta över länsgränserna.
- Härryda kommun: anslog 100kr/innevånare men de fick tala om vad de ville med sin hundralapp, de förslag som fick flest röster genomförde man! Kom 25 idéer. Ett kvalificerat sätt att låta det gå som det vill.

Transition Towns upplevs lite "storstads-tänkt". Konceptet är utvecklat i ett land där det bor folk ganska tätt, inte som i våra glesbygder då det kan vara svårt att hitta sina likar... om den här punkten är högt upp vet vi inte om det blir någon transition över huvud taget... ta till exempel arbetet med att rädda skolan i Ramkvilla, det är ju en typisk "transition"-insats, men ingen tänkte i Transition-termerna.

Om 80 % av svenskarna bor så nära varandra så de kan utnyttja varandras tjänster så är det egentligen makthavare vi ska påverka så att Hela Sverige kan leva, inte bara de delar där de ekonomiska förutsättningarna är som bäst. Det är inte på landsbygden som de stora problemen som orsakar klimatproblemen ligger. Klimatmässigt är det i de tätbefolkade områdena som man ska göra insatser som verkligen spelar roll.... Många frågor konsekvens på klimatet är otydlig, t ex billig bensin, så ta vara på den lust som finns. Behovet i byn måste avgöra vilka frågor man tar tag i. Blir det jättedyrt med bensin finns bara lösningen att flytta (allt annat lika). Tänker man då på att oljan tar slut, ja då ser man att det är på landsbygden som man kommer att få störst problem med dyra kommunikationer. Då blir omställningsarbetet ett självändamål för att kunna bo kvar.

Så har vi det här med att det ska bli mer trivsamt i bygden. En grupp i Totnes kallade sig "Heart and Soul", hur hanterar vi de sociala effekterna av en omställningsprocess, sårbarhet, maktfrågor, konkurrens?

Jörgen: "Fjällbetes 125 delägare har inte alla en delad syn. Nu vill jag få med mig Åreföretagarna, då måste jag välja vilket hål jag ska hålla upp så att de kan komma med. Jag är lugn för att de omställningar som vi tvingas till kommer att ske, därför vill jag få med dom på båten. Vi har redan blåst våra möjligheter att ställa om i förväg. Om jag förhåller mig till Destination Åre finns det många människor som har långt kvar till de åsikter som är OK inom Hållbara bygder. Tack och lov för 2008, för dem är oroliga och söker nya vägar. After Ski har ju alltid funnits, kanske kan man komplettera det med ett samtal, något fördjupande, som man kan vilja åka till Åre för.

Kirkegaard-citat: Du måste förstå vad en människa förstår för att kunna hjälpa. Pedagogik i u-landsjordbruket är längre utvecklat än i Sverige. Forskning visar att vi mer måste bygga på människors visioner och kunskaper lokalt! Då har man det rätt så öppet, man litar på någon som vet hur läget är nu. I svensk jordbrukspolitik skriver man folk på näsan och måste ha kontrollanter...

Vara öppen för att vissa bygder har ett öppnare förhållningssätt, andra väljer en tydligare positionering kring vilken väg som är "den rätta".

Om man utesluter någon blir det riskfyllt med diskussioner i slutna rum och ställningskrig som inte gagnar omställningen. Viktigt föra en bra dialog och lyssna på varandra. Det är väl det där att man tycker att man inte har tid, att det är bråttom. Idealisterna har ju inte "rätt", sitter inte på alla delar i lösningen. Nej-sågarna är viktiga. Fanatism utvecklas i slutna rum. Hela den här hållbara utvecklingen handlar så mycket om att kommunicera. Att vår "klubb" har en gemensam omvärldsanalys och har beskrivit dessa i ett bra dokument är en sak, men hur vi bäst lyckas föra våra bygder framåt är en annan! Bygga på människors lust utifrån den gemensamma plattformen – utifrån det, vart vill du bygden ska ta vägen?

Som människa är ju mitt mål att ställa om, men då vill jag att omgivningen gör det också. Häri ligger en stor problematik och behovet av en förnuftig pedagogik är stor. Dock: alla som flyttar till en bygd vill inte ha full aktivitet. Stor mängd som flyttar ut för man har inte råd att flytta någon annan stans.

12. Skapa en lokal omställningsplan

Lelle, Carl-Axel, Bertil, Sven, Ellinor, Ylva.

Fråga 1; berätta för varandra hur ni arbetat med punkten i bygden?

Ha folk med sig

Behöver man gå från bygdeplan till omställningsplan eller kan man lägga in ett omställningsperspektiv?

Erfarenheter från Bråbygden och Vännäs så är det bra att börja med utvecklingsplaner/byaplaner och sedan tänka omställning. Arbeta utifrån det som finns.

Det är ordet i andras öron omställning! Kalla det utveckling, kanske – nu finns det ju ingen annan utveckling än omställning....

Komma underifrån!

Saknar ett verktyg – en process, få in både den lokala bygden i det kommunala sammanhanget i

planen, sin roll i kommunen samt omvärlden utifrån nya förutsättningar. Bra upplägg – Åke Person, Borlänge.

Gunnarsbyn - Arbetssätt, processer, kanske inte så bra att bygderna gör jobbet åt kommunen – viktigt att sitta vid samma bord! Inte dubbelarbete. Tvinga in byagruppen i beslutssammanhangen. Delat ansvar! Ha med sig ett representantskap först från byn innan man sätter sig vid förhandlingsbordet/beslutssammanhanget m kommunen.

Fråga 2: Svårigheter?

Förankra hos folk, hos politiker.

Få politiker ta vara på de lokala handlingsplanerna.

Uppifrån-underifrån perspektiv, vad är vad? Spelar mindre roll varifrån idéer kommer, men vad som drivs underifrån är viktigt.

Svårt att dela erfarenheter när alla är på så olika nivåer, viktigt att vara tydliga med det.

Fråga 3; Vilka lösningar har ni hittat?

TT möjlighet att göra detta bättre. Lokalgrupperna tänker på miljön. Vara fristående, men ha samverkan.

Önskar kommunal planeringsgrupp.

Ha bra underlag när man vill få rätt, fakta, siffror, statistik, kartläggning.

Få budgetar lokalt, då se möjliga prioriteringar.

Få människor att jobba med frågorna på jobbet!

Fråga 4; Ytterligare lösningar?

Liera sig med forskare, andra institut etc.

Process där det är inbyggt bygdens roll i kommunen, och världen– ha processledare för detta!

Använd planen i förhandlingar med kommunen, ha ständig revidering, ej göra den knepigare är att det går att uppdatera varje år.

Ta vara på A21-arbetet, planer och erfarenheter. Vilka var framgångsfaktorerna där det faktiskt hände något utifrån A21-planerna.

Fråga 5; Vad vill ni rekommendera vad gäller material, verktyg, förhållningssätt?

Många goda exempel finns.

Resurser finns, använd lotsar så man kan veta var man kan hitta utvecklings/omställningsmedel.

Fråga 6; Vad borde stå i OP:en om denna punkt?

Stå med något i LOPen om hur man använder den efter att den är gjord!

Fråga 7; Öppen fråga

Förtydliga pkt 11. Förhållningssätt, innanför de ekologiska ramarna.

Ta med svenskar med utländsk bakgrund.

Gemensam agenda

Vi beslutade gemensamt att under eftermiddagen diskutera följande punkter:

1. Hur når vi ut och får fler engagerade?
2. Bygdebaltans

3. GMO
4. Småbruk
5. Tematiska grupper i TT Sweden
6. Vindkraft

Gemensam diskussion om punkt nr 1 och 2. Börjar med att Jörgen Andersson berättar om vad Bygdebalans är och hur man arbetar inom Fjällbete. Den som vill ha mer info kan gå in på www.fjallbete.nu. Det går också bra att mejla till Jörgen Andersson. Jörgen lovar att skriva en text.

Nanny-Maja: Jag tror att det är jätteviktigt att det går att lära sig på ett enkelt och roligt sätt. "Ett människa till människa budskap." Det finns 10 åringar som tror att jorden går under. Vi behöver prata om känslorna, chocken, skuld känslor. Vi mår illa för att vi mår bra. Det är viktigt att prata om lösningar och vad vi kan göra. Så att vi ser möjligheter och känner att det är kul. Jag tror vi påverkar flest genom att inspirera med oss själva. Hemma hos min pappa har det hänt något nytt; Kylan har fyllts med ekomat. Som en följd av att jag levde på mitt sätt. Det är sjukt enkelt: Om vi tar hand om oss själva och varandra blir mycket (allt?) självklart! Det gäller att leva det man tror på! Om du tror att du är för liten för att vara effektiv har du nog inte sovit med en mygga i ditt sovrum. Infiltrera frågorna i befintliga föreningar. (PRO, Hembygdsföreningar, arbetsplatsmöten) Använd flera sinnen vid framställningen.

Grupparbeten

1. Hur få fler engagerade?

Marcelle Johansson m.fl.

Hur få folk att komma till möten?

- Bra titel på kallelse: "Så blir du miljonär", små utgifter viktigare än stora inkomster
- Skolan viktig port in
- Nischade inbjudningar, kvinnor, (kosten, hälsosamt, liv), barn, idrottare
- Bra förebilder
- Evenemang: frisk kropp: mat, motion, bra liv
- Hitta mötesplatser där publiken känner sig bekväm
 - Var är folk? Gå dit!
- Kommunens föreningslista; komma på ordinarie föreningsmöten hålla en kort inlägg som väcker intresse och ger mersmak.
- Dra igång de som har intresse, stötta istället för att slita ut sig på de som inte vill
- Skriv insändare, frågeställningar
- Vi måste hitta varandra
- Ring in till radioprogram; Karlavagnen, Ringa P1

2. Bygdebalans,

Grupparbete, Jörgen, Roger, Lelle, Anitha, Ingemar, Bertil, Elinor

"Maträtter" för 33 333 kr kan man boka ett halvt lamm varje år. Detta kan överlåtas på någon annan. Skattemyndigheten har inget att invända. Pengarna är en bra finansiering vid köp, renovering mm av rörelsebyggnader. Kan även användas på andra varor och produkter. Likande upplägg finns när det gäller golfbanor mm.

3. GMO

Grupparbete: Kristian, Ylva, Calle, Nigel.

Vad menar vi med begreppet och hur definierar vi problemet?

Även "normal" konventionell avel och växtförädling kan ju beskrivas handla om att förändra genetisk sammansättning och egenskaper hos djur och växter. Och helt uppenbart även inom dessa ramar med ur hållbarhetssynpunkt icke-önskvärda följder som t ex förlust av gener och värdefulla egenskaper.

Men det är inte primärt dessa fenomen vi avser med problemdefinitionen i den nuvarande GMO-debatten utan problemet med GMO kan främst beskrivas som (utan prioritering);

- Konstlat införande av gener över artbarriärer. Detta skapar per definition evolutionsbiologiskt oprövade organismer med en ökande osäkerhet vad gäller ekologisk stabilitet och framtida funktion i ekosystemen. Detta ifrågasätts även på etiska grunder.
- Medvetet införd kemikalieresistens. Med den största påverkan genom att systematiskt understödja ett sk konventionellt produktionssystem med planmässig och/eller större kemikalieanvändning. Det kan ifrågasättas som en grundfaktor i utformningen av produktionssystem, vad gäller ekologisk stabilitet och hållbarhet, samt förutom ur biologisk synvinkel också med tanke på hushållningen med mark och vatten.
- Ökande kommersiellt beroende. Patent på gener innebär ökande kontrollmöjligheter och centralisering av makten över maten. Detta motverkar mångfald och livsmedelssäkerhet såväl som växtbiologisk och humanekologisk resiliens.

Dels direkt genom att utvecklingsarbetet baserar sig på kommersiell bas och därmed tillhörande uttryckliga ägandeanspråk till de genetiskt modifierade organismerna. Dels indirekt genom att de kommersiella aktörerna kan hävda ägandeanspråk även på allmänt och ofrivilligt spridda gener/egenskaper till mottagliga grödor i en geografisk region. Alltså kan även ekologiska producenter drabbas av allmän genspridning från producenter/fält med GMO-grödor i grannskapet, med därmed följande ekonomiska anspråk från rättighetsinnehavare till dessa gener.

Aktuellt som vi diskuterade

- Codex Alimentarius

Våra förslag till arbetet med GMO-problematiken!

- Kunskap och engagemang.
- Utmaning för alla att engagera sig i frågan och påverka i olika sammanhang.
- Alternativ strategi?

Kanske bör vi överväga möjligheten att lämna, eller komplettera, nuvarande position av mot-rörelse (till GMO) genom att formulera ett positivt konkret och konstruktivt budskap att vara FÖR det vi hellre ser som alternativet till GMO-problematiken. För att underlätta opinionsbildning och synliggöra vägvalet.

Hur det nu lämpligen bör/kan utformas ur olika aspekter...

Utom seminariet; Ytterligare information i ämnet:

<http://www.greenpeace.org/sweden/kampanjer/gmo>

<http://hejdagmo.se>

www.gmofri.se

Punkterna 4 och 5 diskuterades inte i någon särskild arbetsgrupp.

6. Vindkraft

Arbetsgrupp: Björn m.fl.

Stora vindkraftverk för flera hushåll eller Små vindkraftverk stöttar ett hushåll
personliga affärsmodeller

Relationer till nätoperatörer?

Ekonomiska föreningar

Avslutning

Mötet avslutade med att Hillevi och Uno tackade för två givande dagar. Hillevi ledde en utvärderingsövning.

Vid pennan,

Inga Rundström med hjälp av Marie Byström

Visionsprocessen i Hävla – Hållbara Bygder januari 2009

av Hillevi Helmfrid

Bakgrund

Flera av deltagarna i Hävla efterfrågade en process-beskrivning för att själv kunna leda visionsarbete på hemmaplan.

Som alla hantverk är processledning lite omständigt att beskriva i ord. Det blir lätt många ord och ändå kan överföringen bli ofullständig. Hantverk är lättare att lära sig i praktiken. Jag ska ändå göra ett försök att beskriva processen och tankarna bakom för dig som var med. Obs att den inte är tänkt att spridas och användas av andra än de som var med i Hävla.

Det finns många sätt att arbeta med visioner och själv är jag i första hand inspirerad av Warren Zieglers "Enspirited Envisioning", på svenska bl a översatt till "Visionsbygge Inifrån". Den metoden löper över 2-3 dagar, något som inte rymdes i vårt program i Hävla. Där gjorde vi istället en skraddarsydd snabbare visionsprocess utifrån de förutsättningar som fanns. Om du som var med i Hävla vill försöka dig på att köra den processen och kanske också få hjälp med att skraddarsy den till förutsättningarna i ditt sammanhang står jag gärna till förfogande med handledning per telefon. Kontakta mig på hillevi.helmfrid@post.utfors.se eller 0492-700 64.

Vill du veta mer om Visionsbygge inifrån kan du läsa mer här http://goto.glocalnet.net/hillevihelmfrid/vad_visionsverkstad.php. Det finns också en förening *Lärandegemenskapen* som erbjuder handledarutbildningar och träffar där handledare kan utbyta erfarenheter, kontakta lars.oden@glocalnet.net. Föreningen har också en lista på utbildade handledare. Kontakta gärna dem så kanske du hittar någon i din hemtrakt. Inom Hållbara bygders nätverk är förutom jag själv också Janne Forsmark utbildad i metoden. Och kanske fler som jag inte känner till?

Tidsåtgång för de olika momenten

Så här såg körschemat ut i Hävla:

Klockslag	Pass	Syfte
13.00 – 13.20	Intro till visionsarbetet	Klargöra syftet med visionsarbetet Vad visionsarbete är och kan vara
13.20 – 14.05	Förhoppningar och farhågor. Enskilt och i grupper om tre	Uppvärmning

14.05 – 14.15	Kollektiv mindmap	Dela med hela gruppen
14.15 – 14.30	Grupper om tre. Vad är det vi ser?	Reflektera över vad vi gör
14.30 – 15.00	Fika	
15.00 – 15.40	Intro vision. Guidad visualisering. Enskilt skriva och hänga lappar på gemensam vägg.	
15.40 – 17.20	Grupper om 6: Roterande system: sortera lapparna (10 min per grupp) övriga samtal i gruppen (se skriftliga instruktioner bifogas)	a) Vid väggen. Bearbeta materialet genom att: Sortera lapparna för att skapa överblick. b) I grupperna. Reflektera över vad vi gör. Vaska fram det gemensamma.
17.20 – 17.30	Avstämning i storgrupp. Var och en har rätt att flytta sin egen lapp. Instruktioner till redovisning efter middagen.	Säkerställa att ingen lapp blivit felbehandlad vid sorteringen. Instruktionerna för redovisning ska komma som en överraskning.
17.30 – 18.30	Kvällsnyheterna	Det här passet hörde inte till visionsprocessen utan till den övergripande mötesprocessen. Men tid för reflektion i stor grupp bör man ändå ha med och avsätta tid för. Men då kanske sist av allt och med fokus på "vad blir nästa steg".
20.00	Redovisning av visionerna. Drama, dikt, sång, dans, lek etc.	Blåsa liv i visionen. Alla sinnen. Gemensam upplevelse.

--	--	--

Möblering och material

Cirkel med lösa stolar, som kan flyttas till och från gruppövningar. Inga bord. Väggar behövs att jobba på, kolla väggmaterialet att det går att tejpa. Stora papper, typ "spännpapp" från måleriaffär. Tuschpennor i många färger. Extra anteckningsmaterial till deltagare som ev. inte har. Lösa A4 papper. Tidtagarur. Använd cirkelns mitt för material som ska vara åtkomligt för alla, plus en vacker blomma att fästa blicken vid.

Beskrivning steg för steg

Introduktion till Visionsarbetet

I Hävla valde jag att bygga introduktionen kring Fyrarummaren. Tanken var att skapa en brygga från det arbete vi gjorde i Sätra Brunn om hot och förnekelse, till visionsarbetet. Jag valde att presentera Fyrarummaren om nöjdhet – censur – förvirring – inspiration med exempel från en mötesituation. Det hade ett dubbelt syfte. Jag presenterade inte bara Fyrarummaren, och visionens roll för att hjälpa människor ut ur censur och förvirring, utan sa samtidigt också något om vad för slags möteskultur jag ville främja.

Om du ska leda en visionsprocess behöver du forma din egen inledning så att du själv känner dig bekväm med den. Introduktionen är viktig för där anlägger du tonen för arbetet. Ju mer autentisk du själv är, ju mer du delar med dig av det som är verkligen viktigt för dig, desto mer kommer du att locka fram samma kvalitet hos deltagarna. Innehållsmässigt behöver introduktionen innehålla något om a) vad en vision är och b) syftet med övningen och c) något om på vilket sätt du vill arbeta.

Vill du veta mer om Fyrarummaren kan du läsa boken "Förändringens fyra rum" av Claes Janssen. Eller titta på (www.andolin.com/fourrooms/sv/index.html). Eller kontakta mig.

Förhoppningar och farhågor

Syftet med den här övningen var att "värma" upp. Var och en reflekterar enskilt kring sina förhoppningar och farhågor, i relation till temat. I vårt fall var temat "Omställningen".

Så här ställde jag frågan:

När du tänker på den omställning vi behöver göra

Vilka är dina förhoppningar? Vilka är dina farhågor?

Sedan bildas grupper om tre för att dela med sig av det som kom upp. En pratar två lyssnar. De som lyssnar är bara öppna och uppmärksamma. Inga åsikter om det som sägs. Tillsammans med dem man minst känner.

Nästa steg är att alla bjuds fram till väggen där det hänger ett stort papper för förhoppningar och ett annat för farhågor. Deltagarna skriver en mindmap tillsammans.

Därefter samlas tre-grupperna igen och samtalar om "När vi tittar på väggen – vad är det vi ser?"

Guidad visualisering

Själva visionsarbetet valde jag att göra som en guidad visualisering. Ett alternativ kan vara att ge en skriftlig instruktion och låta var och en ta en stund för sig själv, t ex en promenad, men har man kort tid på sig brukar guidad visualisering fungera bra. Precis som introduktionen behöver du lägga orden så som det känns naturligt för dig och så att det känns levande och anpassat för den specifika situationen. Men eftersom flera personer har bett om mitt manus så klistrar jag in det här nedanför.

Egentligen är detta inte mitt manus, för inspiration till att byta ut frågor och lägga till kom i stunden. Jag har försökt minnas vad jag sa och lägga till så att det så mycket som möjligt ska likna det jag sa. Det kommer antagligen att hända med dig också. Låt det flöda nya frågor under övningens gång. Det är bara två saker som är riktigt viktiga att tänka på här:

Bara frågor... inga svar.

Det är jätteviktigt när man guidar en sån här övning att man inte ger något innehåll till bilderna. Håll dig till enbart frågor och se till att frågorna är öppet formulerade. Det är hela skillnaden mellan guidning och manipulation! OBS jätteviktigt!

Några deltagare kommer ändå att tro att det var du som gav dem bilderna....så stark kan den här tekniken vara! Det är viktigt då att *du* vet säkert att du inte gjorde det.

Mellanrum

Din röst är bara till för att deltagarna ska behålla koncentrationen och avslappningen och inte glida tillbaka in i vardagstankar. Frågorna kan fungera som vägskyltar som pekar ut möjliga vägar att gå. Men de är inte det viktiga. Det är mellanrummen mellan frågorna som är själva övningen. Det är i tystnaden som deltagarna framkallar sin egen vision. Var därför generös med tystnaden mellan frågorna, särskilt efter ett tag när deltagarna har kommit igång ordentligt.

När detta är sagt så kommer här mitt (rekonstruerade) manus:

Vision

Det vi mest fokuserar på har större sannolikhet att inträffa.

Därför värt att arbeta med visioner. Göra dem tydliga. Ökar chanserna att vi går åt det hållet.

Vad är egentligen framtiden? Finns inte. Bara nuet finns.

Enda stället framtiden finns är i vår föreställningsvärld. Därför värt att titta på den. Någon annan stans finns inte framtiden.

Bjuder på en resa. Papper och penna till hands. Sitt bekvämt och blunda om du vill.

Tidsmaskin.

Alla våra förhoppningar infriades – inga av farhågorna slog in!

Minns ni hur det kändes när vi äntligen förstod att vi skulle lyckas?

....

Jag minns....

....

Men...Jag minns så dåligt... hjälp mig...

Vad var det vi gjorde egentligen?

Vad var det som förändrades?

Hur gick det till?

Vad hände i ditt liv?

Vad hör du människor prata om?

Vad ser du människor göra?

Hur är vi med varandra?

Hur försörjer vi oss?

Vilket var den mest avgörande förändringen?

Varifrån kom kraften?

Vad är det vi vet förstår idag som vi bara hade vaga begrepp om 2009?

Vilket var den allra största vinsten med omställningen?

....Om du vill... anteckna något av det du ser och hör.....

.....

Välkomna för dom som vill att följa med i tidsmaskinen tillbaka till 2009, Hävla

Var och en skriver på halva A4-papper med tuschpennor (så att det blir läsligt på väggen). En bild för varje lapp. Hänger upp på väggen. Gärna i närheten av en annan lapp som verkar handla om något liknande. Hela gruppen samlas. Plats för klagörande frågor. OBS inte plats för diskussion eller värdering av vad som står. Bara viktigt att alla förstår vad som menas med alla lappar inför kommande sortering.

Sortering och Gruppvision

De 3-grupper som arbetat ihop tidigare parar ihop sig så att grupper om 6 uppstår. I vårt fall var det här lämpligt för vi fick då 5 grupper. I en mindre grupp hade man kunnat jobba med par i den första övningen och 4-grupper i den andra.

Nu arbetade vi efter ett roterande schema. Hela tiden var det en grupp som hade till uppgift att sortera lapparna på väggen, "bruttovisionen". Tomma avlång halva A4 fanns så att deltagarna kunde skriva rubriker och gruppera lapparna under. Det blev 10 minuter för varje grupp vid väggen. Resten av tiden arbetade gruppen efter skriftliga instruktioner som såg ut så här:

**Visionsarbetet Hävla
Stormöte Hållbara Bygder januari 2009**

Att tänka på inför det här grupparbetet.

Utse en i gruppen till tidhållare som ser till att alla får prata ungefär lika mycket i rundorna och håller koll på att ni hinner alla uppgifter! (ni ska vara klara 17.20)
Beräkna ca 15 min för varje runda på de tre frågorna. Räkna ut vad det innebär för maxtid per person.
Låt gärna olika personer börja rundan olika gånger.
Se till att det finns tillräckligt med tid till den sista uppgiften.

Tre frågor att tala om i grupperna:

1. Hur kändes det att göra det här (som vi nyss gjort)?
Runda, en pratar – resten lyssnar. Inga kommentarer under rundan! Var och en har sin egen unika upplevelse.

2. När jag tittar på väggen, vad är det då jag ser?
Runda, en pratar – resten lyssnar. Inga kommentarer under rundan! Det finns inget rätt och fel.

3. Hur skulle jag vilja beskriva visionens kärna?
Runda, en pratar – resten lyssnar. Inga kommentarer under rundan! Det finns inget rätt och fel.

Vid det här momentet är det viktigt att hjälpa grupperna hålla tiden. Deltagarna har nu mycket att tänka på så de kan behöva hjälp med denna detalj. Det är särskilt viktigt att de får tillräckligt med tid för den sista uppgiften.

Återsamling

Alla samlas vid väggen framför "bruttovisionen". Nu har var och en rätt att flytta sin egen lapp ifall han/hon anser att den hamnat fel i sorteringen.

Sedan får deltagarna reda på att du väntar dig att gruppvisionerna levandegörs efter middagen som en teater, eller sång, eller lek, eller dans, eller mim, eller liknande.

Den korta förberedelsestiden håller nere prestationskraven och brukar göra att föreställningarna blir spontana och kul.

Redovisning

Höjdpunkten. Passar bra att avsluta en dag med.

Hur det skulle kunna fortsätta

I Hävla arbetade vi dag 2 med andra saker. Men om vi hade kunnat fortsätta visionsarbetet vore nästa steg att identifiera vägen till visionens förverkligande.

Det görs inom Visionsbygge Inifrån som en "Framtidshistoria". Det innebär att man med sin fantasi åter förflyttar sig till visionen och "minns" vad det var som hände som gjorde att visionen blev verklighet. Det är en form av "back-kasting".

Nästa steg är att man förflyttar sig tillbaka till nuet och tittar framåt på händelserna i Framtidshistorien. Då identifierar man möjligheter som finns redan idag som skulle kunna användas för att få framtidshistorians händelser verkliga.

Steget härfter blir handlingsplanering. Här kommer mer traditionella begrepp som plan och mål osv in i bilden. Mål och planer som vuxit fram ur visionsarbete får en helt annan mening och kraft än mål och planer som tagits fram på traditionellt sätt.

Sedan behövs naturligtvis återträffar, dels för att följa upp de praktiska initiativ som börjar tas, dels för att hålla det visionära förhållningssättet vid liv.

Lycka till, och hör gärna av dig ifall du vill pröva leda en visionsövning på hemmaplan!

Mvh

Hillevi Helmfrid